

L O N D O N - R A D I O

NR. 7 - 4 ARG.

ONSDAG 19. JANUAR 1944.

SJØKRIGEN I ÅRET 1943.

Allerede ved årsskiftet 1942/43 begynte de alliertes vanskelige forhold til sjøss å forbedres. Tennasjetapene i sjøkrigen på Atlanterhavet var dog fremdeles av sånn omfang at de vakte alvorlige bekymringer spesielt på britisk hold. I Nordsjøen fantes fremdeles en rask og slagkraftig tysk eskadre som bandt sterke sjø- og luftstyrker. Felttøget i Afrika ferløp ganske visst uheldig for aksen, men Middelhavet utgjorde ennå langt fra noen sikker alliert forbindelseslinje. Den amerikanske offensiven i det sydlige Stillehav gikk langsomt fram, og etter alt å dømme under ikke uvesentlige tap. I det nordre Stillehav hadde man fremdeles truselen fra de av japanerne okkuperte amerikanske baser på Attu og Kiska i Aleutene.

I løpet av det år som er gått har stillingen undergått betydelige forandringer, delvis av meget omfattende og overraskende karakter.

Årets viktigste hendelse sett fra sjøstrategisk synspunkt er uten tvil Italias kapitulasjon. Aksen mistet den italienske flåten som fremdentlig om noen måneder kommer til å utgjøre et betydningsfullt krafttilskudd på den allierte siden. Betydelige allierte sjøstridskrefter er derved frigjort for innsetning på andre sjøkrigs-skueplasser. Etter visse uttalelser å dømme er deler av den britiske Middelhavsflåten allerede forflyttet til Det Indiske Hav. Middelhavet ble åpnet, hvilket gjorde det mulig for de allierte dels å spare store tonnasjeenergier, dels hurtigere enn før å forflytte sine stridskrefter fra den europeiske til den asiatiske front eller omvendt. Utviklingen begynte gjennom disse hendelser å gå i en gunstig retning for de allierte.

I løpet av vårmånedene - april-mai - avtok plutselig tonnasje-senkingene i Atlanterhavet. Tross store anstengelser fra tysk side kunne de tidligere høye sifre ikke nåes pånytt. Denne hurtige vending kan ha flere årsaker. Av de viktigste kan nevnes forbedret teknisk utrustning på alliert side, vesentlig øket produksjon av eskortefartøy av alle slag, innføringen av eskortehangarfartøy med tilhørende flystyrker, ervervelsen av baser på Azorene samt - kanskje - en avtagende effektivitet hos det tyske ubåtvåpen som følge av tapene. Hvordan det nå ligger an med dette så ser det ut til at ubåt-færen er overvunnet, og de allierte har i løpet av 1943 skaffet seg på tennasjetilskudd på minst 8 mill. tonn. Hermed er en av de viktigste forutsetninger skapt for innskipninger i kjeppformat for eksport mot Syd- eller Vest-Europa.

I Nordsjøen ble de siste måneder av 1943 preget av øket alliert aktivitet mot de tyske sjøstridskrefter i Nord-Norge. Det er oppnådd betydelige fordeler - slagskipet Tirpitz er skadet, tydeligvis alvorlig, mens Scharnhorst er senket. Dette betyr i realiteten at ryggraden er knekket på den tyske overvannsflåten. Det tunge tyske ørtilleniet er forsvunnet fra verdenshavene, og britene kan trygt overføre betydelige sjøstridskrefter til Østen. En mindre styrke må dog holdes tilbake i Nordsjøen for det tilfelle at "Tirpitz" skulle bli operasjonsdyktig igjen, eller at de tunge tyske krysserne skulle vise øket aktivitet.

En summering av de resultater som er oppnådd gjør det klart at sjøkrigen i de europeiske farvann i 1943 er avgjort til de alliertes fordel. Med hensyn til krigens fortsettelse er det viktigste resultat at betydelige britiske sjøstridskrefter, bl. a. noen slagskip, nå kan settes inn mot Japan.

I Stillehavet har amerikanerne ved konsekvent gjennomførte amfibieoperasjoner gjenerobret Attu og Kiska og påbegynt operasjoner mot de nordligste japanske øygruppene. Sannsynligvis har denne

truende utvikling tvunget de japanske sjøstridskrefter til en forflytning mot nord, og derigjennom påvirket stillingen i den østasiatiske øyverden.

Den allierte offensiv i det søndre Stillehav fortsatte inntil november i sneglefart, og resulterte bare i at størsteparten av Salomonøygruppen igjen kom i de alliertes hender. I løpet av høsten ble amerikane imidlertid tilført betydelige forsterkninger, for ved månndsskiftet november-desember fikk offensiven en vesentlig øket tyngde. Resultatene har ikke uteblitt. Tross japanernes gjentagne rapporter om enorme amerikanske tap står de allierte allerede på New Britain og Gilbertøyene, og truer Marshalløyene. Med henblikk på utviklingen på de europeiske krigsskueplass og de alliertes uhorste nybygning av orlogsfartøy, begynner det nye året med alt annet enn lysende utsikter for det østasiatiske imperium.

Bortsett fra dunkle hentydninger til store sammenstøt i Stillehavet er det ikke utkjøpet noen større sjøslag i 1943. Den allierte kraftutvikling gjør seg stadig mere gjeldende; ringen sluttet stadig fastere om motstanderen. Sammenlignes stillingen ved det årsskifte som nå er passert med det som gikk forut, synes det ikke uberettiget å påstå at 1943 fra sjøstrategisk synspunkt kanskje har vært det mest betydningsfulle krigsår hittil.

LÆGERE I ILDEN

"Norges Lægeforbund" har i disse dager sendt ut krav til lægere om å betale lisensavgift - 100 kr. - for 1943 innen 20 ds., og avgiften for 1944 innen utgangen av januar d. å. Det er en selvfølge at lægere i år som i fjor nekter å betale denne avgift som skal gå til "Lægeforbundets" virksomhet.

REFLEKSJONER

Ordet på politifullmektig Gunnar Ellisen har tydensynlig brakt flere av de medskyldige til alvorlige refleksjoner.

Politipresident A s k v i g har således i lengere tid ligget på Røde Kors i en meget ynkelig forfatning. Hans oppførsel på sykehuset vitnet tydelig om at hans svarte samvittighet plaget ham. Han er nå utskrevet fra sykehuset, men han har ennå ikke begynt i tjeneste. Det er vel også tvilsomt om han kommer til å begynne mer.

Kriminalkommandør S c h a r t u m brøt fullstendig sammen. Selv denne forrykte person begynte nå å få betenkeligheter, han begynte å tvile på om hans "livsfall" virkelig var med liv og sjel å gjøre seg nedansvarlig for ulovlig fengsling, middelalderisk tortur og drap på tusenvis av Norges beste borgere. Selv i herr Schartuums omtåkede hjerne begynte det å demre noe om lov og rett. Han fant trøst og redning i å søke avskjed fra politiet og gå over i et "mindre byrdefullt embete".

Politinspektør F r i g a a r d søkte og fikk innvilget et halvt års sykepermisjon. For dem som har litt nærmere kjennskap til herr Frigaards fysiske og psykiske konstitusjon må dette synes fullstendig latterlig; han hadde såvisst ikke behov for noen sykepermisjon. Nei, grunnen var nok en annen, den blytunge samvittighet tvang ham i kne. Det var ikke mulig å stole på tysk seier heller. Selv herr Frigaard måtte innse at han hadde spilt på feil hest da han meldte seg inn i det samfunnsbærende parti.

NYHETENE FRA LONDON kl. 18,30:

CHURCHILL er vendt tilbake til Storbritannia og kom i morges til London. Til tross for at hans hjemkomst var blitt hemmeligholdt, hadde mange mennesker samlet seg på den stasjonen han kom til og hyllet ham hjertelig. Knappt en time etter ankomsten overvar han åpningen av den

nye sesjonen i Underhuset hvor han ble hilst med avasjonsmessig bifall. Churchill takket et av parlamentsmedlemmene som spurte om han ikke burde si noe seg litt på grunn av sin fremtid og sa at han foreløpig ikke hadde noen endringer å foreslå med hensyn til sitt daglige arbeid. Han hadde en samtale med admiral Cunningham og med sjefen for flyvåpnet. I den nærmeste fremtid vil han komme med en uttalelse om krigen. Etterpå dro han til Buckingham Palace hvor han spiste lunch med kongen.

Churchill har nå vært borte fra Storbritannia siden begynnelsen av november i fjor, da han reiste til tremaktskonferansen i Kairo med president Roosevelt og general Chiang Kai Shek. Derfra reiste han til Teheran til møtet med president Roosevelt og marskalk Stalin. Deretter reiste han tilbake til Kairo hvor han hadde en konferanse med Tyskias president İnönü. Videre hadde han samtaler med representanter for jugoslaviske friskarer og etablerte et nærmere samarbeid med general Tito. Han hadde også samtaler med representanter for den greske frihetsbevegelse. Det blir opplyst at Churchill tilbrakte sin rekonesansen tid i Karakesji i fransk Marskik og at han der hadde et viktig møte med general de Gaulle.

Østfronten. På sønfronten fortsetter de heftige kamper om elva Dug. Von Manstein kaster inn alle de tanks han har til rådighet, men det russiske artilleri stanser alle angrep og forårsaker stort manefall. Tyskerne har ikke store tap her som de hadde ved Stalingrad. Von Manstein er beredt til ethvert offer for å hindre at jernbanen Odessa-Lwow blir avskåret og for å redde tyskerne i Dnjeprbuken. Kampene mellom Winnitsa og Unan er fremdeles like voldssomme.

De to offensiver fra Sarny fortsetter vestover mot Kovel og nordvestover mot Pinsk. Et nytt framstøt som går sydvestover fra Sarny truer med å angå den tyske basis Ruvno. Russerne har inntatt Stevan som ligger 35 km sydvest for Sarny. I dag blir det meldt at de har inntatt Tulchin, den viktigste byen i Rovnodistriktet. Rovno trues nå fra øst og nord.

Det blir meldt om øket aktivitet på nordfronten hvor russerne har brutt igjennom det tyske forsvaret sydvest for Melikie Luki i 8 km dybde på en 15 km bred front. Jernbanelinjen mellom Nov Sokolniki og Dr er avbrutt. Novo Sokolniki er truet fra syd, øst og nordøst og russerne øker presset på byen.

Kringkastingen i Moskva melder om øket geriljevirkoshet i Latvia. Tusenvis av tyskere er drept eller såret og 37 tog er avsporet. Også i Estland er friskarer virksomme...

BBC's militære medarbeider skriver at tyskerne neppe kan klare å holde sin arme i felten helt til våren uten hjelp fra Romania. Dette er grunnen til at de tyske tropper ikke blir trukket tilbake fra Dnjeprbøyingens østlige del. Det gjelder for den å holde den russiske fremrykning i retning av Romania i sjakk. Utsikten forvårfelttoget avhenger av om russerne kan holdes veik fra den romanske grense, koste hva det koste vil. For tyskerne er det en kamp på liv og død.

Etterhvert som den røde arme kommer nærmere den romanske grense øker den hemmelige opposisjon i Romania. En sølmann i London skriver at Romania ennå ikke vil innse at de må regne med en russisk okkupasjon. Når de blir nødt til å innse dette, må de treffe valget: enten må de fortsette kampen, hvilket betyr at de går sin sødelegelse i møte, eller de må styrte Antonescus regjering, gjøre all de kan for å få de tyske okkuperanter ut av landet og stille seg under de allierte.

I følge tyske meldinger vil Sofia bli fullstendig evakuert. Av dens 450.000 innbyggere er det bare igjen mellom 10 og 15.000. Også disse vil bli sendt ut av byen.

Sørfronten. De franske tropper har vinnst en ny seier på den 5te armers front, idet de har inntatt landsbyen San Elia, 6 km nord for Cassino. Den 8de arme har rykket ned fra fross innbitt tysk motstand.

Det allierte hovedkvarter melder at skiffetokter i Pisa ble bombet i morges. Jernbanerail ved Genua og Roma ble også angrepet. I går angrep allierte bombefly jernbanerail på 7 forskjellige steder i Italia og Sibirsk på kysten av Dalmatia. Søndag angrep tunge amerikanske bombefly Messerschmidt-fabrikken i Klagenfurt i det sydøstlige Østerrike.

Fra det jugoslaviske hovedkvarter blir det meldt om vedvarende forbitrede kamper i Vest-Bosnia. En sterk avdeling av tyske marinestyrker er gått i land på øya Dratsj utenfor den dalmatiske kyst sør for Split. Den jugoslaviske kringkastning meldte i går kveld at all jernbanetraffikk i Kroatia vil bli innstilt i en måned.

De alliertes øvers kommanderende på sørfronten, Wainland Wilson uttaler: Middelhavskampene utstrekker seg fra Maritsa på Balkan til Pyrenneerne. På Balkan har vi samarbeid og støtte av nasjoner som venter på befrielse. Tyskerne derimot har tre meget urulige lakeier på Balkan. De allierte vil ha dette i erindring når de skal fastlegge de kommende operasjoner. Wainland Wilson uttalte at det ikke er usannsynlig at en alliert invasjon fra vest kan ta til i Syd-Frankrike. Tyskerne har trukket en slags pansret ring rundt seg selv, men denne ringen er ikke like sterk på alle punkter.

Sveriges holdning. Den svenske utenriksminister Günther fremkom i går under trontaledebatten i riksdagen med en uttalelse i anledning av deportasjonen av de norske studenter. Det hadde vært en stor skuffelse for svenskene at tyskerne fortsetter med deportasjonene. En slik opptreden må nødvendigvis influere på forholdet mellom Sverige og Tyskland, i første rekke på det kulturelle og vitenskapelige område. Tyske vitenskapsmenn vil heretter ikke kunne gjøre regning med å få innreisestillatelse til Sverige. For øvrig uttalte Günther at deporteringen av studentene ikke hadde vært drøftet med tyskerne sammen med andre saker.

Under den påfølgende dekket om nøytralitetspolitikken ble det fra forskjellig hold hevdet at det store flertall av det svenske folk støttet regjeringen i dets bestrebelser for å holde Sverige utenfor krigen uten å prisgi dets frihet og uavhengighet.

Svenske forente studentlårs arbeidsutvalg har uttalt: Vi har fulgt vår regjeringens bestrebelser med hensyn til de norske studenter med de største forventninger. Men disse våre forventninger er nå knust. Vi føler vår maktesløshet i dobbelt forstand.

I følge Aftontidningen spør en fremstående berger i en Göteborgavis om det var en betingelse for den tysk-svenske handelsavtale at tyskerne skulle få frie hender i Norge. - Nordens Frihet skriver at det var bedre at Sverige gikk til handling og ikke bare førte store ord. I en artikkel som fremkom for utenriksministerens tale heter det: man antok at den svenske opinion ville få tyskerne til å gå forsiktigere til verks. Men, nå ser det ut til at tyskerne bare utsatt deportasjonen av studentene i handelsavtalen var undertegnet.

Tysklands forsyninger. Understatssekretæren for økonomisk krigsførsel opplyser at store mengder av matvarer fremdeles blir ført fra Frankrike til Tyskland, og meget rekvireres også til underhold av okkupasjonstroppene. Det blir videre opplyst at Tyskland i 1943 fikk 20 % av sitt jernmalm fra Sverige. Dette kommer til å bli noe mindre i inneværende år. Fra Portugal får tyskerne 50 % av sitt kullforbehov, 40 % kullforbruk kommer fra Spania, 30 % av sitt kullforbruk fra Tyrkia. Alle disse tall kommer til å bli betydelig nedsatt i 1944. Den fabrikk som lager Lancaster bombefly er nå gått i gang med å fabrikere langtrekkende transportfly med en last på 10000 tonn og en aksjonsradius på over 5000 km.